

Na konci loňského léta se v nizozemském Nijmegen uskutečnila konference organizovaná Evropskou společností pro historickou demografii. Během čtyř dní se na ní představilo 227 odborníků ze 34 světových zemí. Cílem pořadatelů bylo srovnání různých rodinných forem po celém světě, aniž by však docházelo k nadřazování některých před jinými, jak tomu bylo v minulosti. V centru pozornosti historických demografů stále zůstávala data, jejich kvalita a možnosti komparace napříč časem a prostorem, čemuž mají pomoci systémy pro kódování například povolání nebo příčin úmrtí. V neposlední řadě se také objevovaly otázky týkající se vlivu přírodních podmínek na populace, což nepochybně souvisí s aktuální klimatickou změnou.

Jedním z klíčových témat byl tedy výzkum mimoevropských civilizací, které doposud stály spíše na okraji badatelského zájmu, neboť se předpokládalo, že pramenná základna není dostatečná. Ukazuje se však, že materiály pro studium vzdálenějších kultur existují, jsou jimi například dokumenty spojené s fungováním koloniální správy. Výzvy a příležitosti plynoucí z tohoto typu výzkumů představil ve své přednášce Johan Fourie ze Stellenbosch University v Jihoafrické republice.

Dalším zásadním tématem byla společenská nerovnost, která se začíná projevovat už od raného dětství. Během prvního plenárního jednání se odborníci věnovali změnám v porodnosti napříč Evropou a zamýšleli se nad jejich příčinami. Poslední příspěvek se pak věnoval dětské úmrtnosti v dlouhém časovém období. Druhé plenární zasedání se zabývalo komparativním studiem zdraví a nemocí napříč časem. S tím také souvisí analýzy mortality a příčin úmrtí, které představují zásadní, ne-li jedinou, možnost, jak studovat zdravotní stav populace ve starších obdobích.

Jednotlivé panely nabízely prostor pro prezentaci široké škály dalších témat, kterým se historičtí demografové věnují, jako kupříkladu životní cykly, genderové nerovnosti, sňatečnost a vliv epidemií na populační chování. Nemoc COVID-19 upozornila na to, že posledně jmenovaná problematika si zaslouží ještě více pozornosti. Českou republiku v Nijmegen reprezentovaly Alice Velková a Věra Slováková, které přednášely o úskalích aplikace socioprofesionálních kategorií HISCO a HISCLASS na skupinu vyšších státních úředníků v Čechách.

Konference ukázala, že jak tradiční historickodemografická témata, tak nové badatelské otázky zdaleka nejsou vyčerpány. Rozvoj informačních technologií dovoluje zpracování historických pramenů v míře, jež byla donedávna zcela nepředstavitelná. Tyto možnosti však s sebou přinášejí i nečekané komplikace a je zřejmé, že spolupráce historiků a demografů s počítačovými

a dalšími experty je naprostou nutností. Stejně tak mezinárodní spolupráce, protože komparativní studia nabízejí vysvětlení jevů, které se bez vhodného kontextu zdají být jen těžko uchopitelné. Právě setkání, jako bylo to v Nijmegen, vytvářejí prostor pro navázání osobních vztahů a budoucí odborné kooperace.

Věra Slováková